

Verslag Samenspraakbijeenkomst Kunst en cultuur 15 mei

Gemeente Son en Breugel

Op 15 mei 2024 werd een samenspraakbijeenkomst over het thema Kunst en Cultuur georganiseerd door de gemeenteraad van Son en Breugel. Deze avond vond plaats in het Vestzaktheater in het Dommelhuis en alle inwoners van Son en Breugel waren uitgenodigd om mee te denken en -praten met de gemeenteraad. Ongeveer 40 inwoners inclusief raadsleden, actieve inwoners, individuele kunstenaars/artiesten, en vertegenwoordigers van het verenigingsleven en van culturele instellingen gaven gehoor aan deze oproep. Zij gaven een mening en deelden ideeën over de mogelijkheden, kansen, uitdagingen en prioriteiten voor het nieuw op te stellen cultuurbeleid van Son en Breugel.

Het programma van de bijeenkomst

De avond werd geopend door raadslid Jos de Bruin die aanleiding en het doel van de bijeenkomst toelichtte. Hierna volgde een korte presentatie door wethouder Jelle de Jong omtrent de kaders en de rol van de gemeente ten aanzien van het nieuwe cultuurbeleid in Son en Breugel.

Vervolgens kwamen inwoners aan het woord. Aan de hand van tien thema's werden actuele onderwerpen die relevant zijn voor het nieuwe cultuurbeleid aan een vijftal gesprekstafels besproken. Het thema 'Cultuur en sociale doelen' werd aan alle gesprekstafels besproken. De overige thema's werden aan één of twee gesprekstafels besproken. Aan iedere tafel was een raadslid als gespreksleider aanwezig om het gesprek te faciliteren.

De belangrijkste punten die aan een tafel besproken werden (zie hieronder als opbrengsten), zijn door de aanwezigen op post-its geschreven en door de avondvoorzitters van Cultuurslagers verzameld. Na afloop van de gesprekstafels maakten aanwezigen, door per persoon twee stickers over de thema's te verdelen, duidelijk welke onderwerpen voor hen de grootste prioriteit hebben.

Cultuurslagers heeft de bijeenkomst afgerond door de opvallendste uitkomsten plenair te bespreken en door de aanwezigen een aantal verdiepende vragen te stellen.

De afsluiting werd verzorgd door raadslid Flip Verhagen die ook toelichtte welke volgende stappen er de gemeente Son en Breugel zal nemen rondom het nieuwe cultuurbeleid. De aanwezigen gaven aan graag geïnformeerd te blijven over de ontwikkelingen volgend uit de samenspraakbijeenkomst.

Op verschillende momenten op de avond brachten lokale kunstenaars muziek en poëzie om de samenspraakbijeenkomst creatief te omlijsten. Aan het eind van de avond konden alle aanwezigen nog met elkaar napraten en netwerken tijdens de borrel.

Besproken thema's

1. Cultuur en sociale doelen

Hoe samenwerking cultuur en sociaal domein vormgeven? Hoe cultuur inzetten om mensen mee te laten doen?

Prioriteit: hoog (17 stickers)

Opbrengst:

- De urgentie en noodzaak om cultuur aan de sociale doelen van Son en Breugel te verbinden worden breed gevoeld, de nadruk moet liggen op het meedoen, iedereen wil een zinvol en betekenisvol leven - iets voor een ander doen helpt daarbij;
- Meedoen gaat niet alleen over cultuur, maar ook over andere activiteiten zoals sport en het sociaal domein - sport en cultuur moeten voor iedereen bereikbaar zijn;
- Hier geldt: jong geleerd is oud gedaan (maar tegelijkertijd: jong gedaan zorgt ook voor oud blijven leren);
- Traditie en folklore van een dorp kunnen bijdragen aan sociale verbinding (denk ook aan mienskip en noaberschap in andere delen van het land);
- De gemeente kan stimuleren dat elke culturele activiteit ook een sociale component moet hebben;
- Bij verschillende gesprekstafels gaat het over specifieke doelgroepen: kinderen, jongeren, mensen met een beperking, vluchtelingen/nieuwkomers/expats (eten bij vluchtelingen thuis, toneel met mensen uit het buitenland en dorpsgenoten) - belangrijk is dat verschillende groepen elkaar ontmoeten (bijvoorbeeld bij Lazy Sonnie afternoon);
- Het lastige is dat dit juist de doelgroepen zijn die niet aanwezig waren bij de samenspraakbijeenkomst - het betrekken van deze doelgroepen gaat dus nog niet vanzelf;

- Daarbij wordt genoemd dat taal een barrière kan zijn voor mensen om mee te doen;
- Cultuur aan het sociaal domein verbinden betekent ook dat er meer vervoer naar culturele evenementen gefaciliteerd moet worden (is hier budget uit het sociaal domein voor beschikbaar?);
- Cultuur kan ook vaker op locatie worden gebracht (bijvoorbeeld in Berkenstaete en Cederstaete) en als verrassing naar de mensen toegebracht worden voor verdieping;
- De gemeente kan verenigingen stimuleren om meer samen te werken met het sociaal werk, bijvoorbeeld door een laagdrempelig cultureel aanbod (buitenschools) voor kinderen te maken;
- De LEVgroep kan initiatiefnemer zijn, door vrijwilligers op te roepen zoals de ouders van deelnemende kinderen;
- De gemeente zou een 'cultuurmakelaar' aan kunnen stellen die als contactpunt inwoners kan verbinden aan culturele activiteiten;
- Op de basisschool kan kinderen al geleerd worden dat cultuur bijdraagt aan zelfredzaamheid en verbinding, bijvoorbeeld door artistieke activiteiten te ondernemen of verenigingen op school langs te laten komen (kunst, erfgoed);
- Stimuleer als gemeente dat er activiteiten plaatsvinden in de dorpshuizen, zoals een 'huiskamer' moment in de Boerderij, vereenzaming wordt zo tegengegaan en verbinding gestimuleerd - beheer speelt hierin een cruciale rol;
- Een lidmaatschap van een vereniging kan ook inhouden dat je naar elkaar omkijkt als iemand bijvoorbeeld ziek is;
- Er is mogelijk behoefte aan een boekenclub als aanvulling op het culturele aanbod;
- Een belangrijke vraag blijft: hoe weten inwoners welke activiteiten er allemaal zijn? Niet alles moet op eilandjes plaatsvinden;
- Culturele activiteiten kunnen ook beter aan elkaar verbonden worden, bijvoorbeeld muziek en teksten schrijven.

2. Vrijwilligers

Hoe vrijwillige inzet stimuleren? Hoe vrijwilligerscentrale aanjagen?

Prioriteit: laag (2 stickers)

Opbrengst:

- Benadrukken van het 'what's in it for me' voor vrijwilligers - dat kan goed in het kader van sociale doelen: zoeken naar een zinvolle taak, beroep doen op zinvolle contacten, actief blijven, iets zoeken wat bij je past;

- Daar ook in benadrukken dat vrijwilligerswerk leuk is en verantwoordelijkheid geeft, er zijn veel voordelen aan;
- Verenigingen bewust maken van mogelijkheden met en zonder vrijwilligers;
- Verenigingen stimuleren grote taken op te splitsen in kleinere taken, vaker vrijwilligers op projectbasis laten meedraaien;
- Bijvoorbeeld door vrijwilligers op te roepen met een concreet projectplan - ouders van kinderen zullen dan makkelijker meedoen;
- Bewoners op deze manier stimuleren incidenteel vrijwilliger te zijn;
- Samen met verenigingen inventariseren wie af en toe iets wil doen;
- Een vacaturebank of uitzendbureau voor vrijwilligerswerk maken, bijvoorbeeld in het Dommelhuis;
- Verenigingen stimuleren vrijwilligers te werven via de Sonse jaarmarkt;
- Stimuleren dat verenigingen vaker stagiaires begeleiden die activiteiten kunnen organiseren (van een kunst-, docent-, sport- of dansopleiding), een cultuurcoach kan hier mogelijk in samenwerking met verenigingen een rol in spelen;
- Wanneer de kinderen van ouders van school gaan is er een kans voor verenigingen om die ouders voor ander vrijwilligerswerk te motiveren.

3. Eisen aan cultuurinitiatieven

Hoe initiatieven toetsen aan hand van doelen cultuurbeleid?

Prioriteit: laag (0 stickers)

Opbrengst:

- Wordt als een lastige vraag gezien;
- Gemeente kan het automatisme van het huidige subsidiebeleid naar culturele verenigingen herzien;
- Ook kan de gemeente inzetten op het beter verdelen van beschikbare gelden over alle leeftijdsgroepen;
- Of juist op een betere verdeling over verschillende vormen van cultuur;
- De gemeente zou ook tegenprestaties in de criteria kunnen opnemen, bijvoorbeeld hoeveel mensen plezier hebben van het aanbod, of in welke mate aanbod vernieuwend is;
- De vraag is hoe je goed kan meten en monitoren of iets succesvol is, deelnemersaantallen zeggen niet alles, vooral niet als je cultuur aan sociale doelen verbindt.

4. Experimenteerruimte

Hoe ruimte bieden aan particulier initiatief?

Prioriteit: gemiddeld (9 stickers)

Opbrengst:

- Experimenteerruimte is niet alleen geld maar ook een plek;
- Er zijn meer subsidiemogelijkheden dan alleen de gemeente;
- Sponsoring kan ook in de vorm van kennis en hulp delen;
- Zouden professionele organisaties verenigingen kunnen ondersteunen in het vinden van subsidie? Zou dit een taak van het cultureel platform (cultuurraad) kunnen zijn?
- De rol van de gemeente is die van stimulator, dan kan bijvoorbeeld door initiatiefnemers wegwijs te maken in de mogelijkheden voor ondersteuning;
- Particulieren zijn geen professionals, daar moet de gemeente rekening mee houden in het verstrekken van subsidies - wellicht kan er meer onderscheid komen in subsidies voor particulier en zakelijk initiatief;
- In het kader van het sociaal domein: nieuw initiatief verbinden aan Son en Breugel Verbindt (site);
- Inwoners betrekken om met experiment te komen, hierin per buurt/wijk ondersteunen;
- Bestuursfuncties en persoonlijke aansprakelijkheid kunnen initiatief in de weg zitten - kan dit verdwijnen?
- Experimenteerruimte archeologie: fysiek te weinig ruimte en wetgeving beperkt mogelijkheden in het veld;
- Samenwerking tussen verenigingen/stichtingen stimuleren zodat ze gezamenlijk initiatieven betaalbaarder kunnen maken - wellicht dat een cultuurcoach of een 'cultuurmakelaar' hier een rol in kan spelen;
- Een goed onderbouwd initiatief is de basis om sponsors te kunnen vinden.

5. Onze accommodaties

Hoe beheer professionaliseren?

Prioriteit: hoog (13 stickers)

Opbrengst:

- Genoemde opties om het beheer te professionaliseren: lenen van elkaars spullen stimuleren, een pool van beheerders organiseren, meer reclame maken

voor vrijwilligerswerk van beheer, duidelijker maken wat de verantwoordelijkheden van een beheerder precies zijn, buurtbewoners van een accommodatie meer betrekken bij initiatief en beheer;

- Opties om voor meer accommodaties te zorgen: creatieve ondernemers stimuleren door een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren, woningsplitsing mogelijk maken zodat er meer betaalbare ruimtes komen, gebruik van leegstaande panden in gemeentelijk eigendom stimuleren (en niet meteen slopen), drempels wegnemen om van leegstaande panden gebruik te maken
- Er wordt genoemd dat vooral niet te veel in beperkingen, maar juist in mogelijkheden moet worden gedacht.

6. Aanjagen en stimuleren, een cultuurcoach

Hoe cultuurcoach tot een succes maken?

Prioriteit: gemiddeld (6 stickers)

Opbrengst:

- Een cultuurcoach moet iemand zijn die inspireert tot initiatieven verwezenlijken en daarbij ondersteuning kan bieden;
- Een belangrijke rol voor een cultuurcoach zou ook zijn om nieuwe doelgroepen te verbinden, ervoor te zorgen dat ze weten waar ze moeten zijn voor het culturele aanbod;
- Een kritische kanttekening is of een cultuurcoach wel nodig is - het zou de gemeente veel geld kosten en de vraag is of een éénling wel echt kan verbinden;
- In plaats van een cultuurcoach zou de gemeente ook kunnen stimuleren dat kartrekkers vanuit de verenigingen vaker samenkomen met kunstaanbieders en gezamenlijk iets organiseren voor een bredere doelgroep - dat kan incidenteel rond een cultureel thema of kunstdiscipline om de belasting niet te groot te maken;
- Veel is al aanwezig in Son en Breugel, door meer te netwerken kan er ook verbeterd worden;
- Geopperd wordt dat het leuk voor jonge mensen kan zijn om een verbindende rol te spelen.

7. Cultureel platform voor adviezen

Hoe zou zo'n platform iets toevoegen?

Prioriteit: gemiddeld (6 stickers)

Opbrengst:

- In de plenaire discussie wordt duidelijk dat deelnemers het thema 'Lokale samenwerking, een cultuurakkoord' bij dit thema vinden horen - wat de deelnemers betreft is er wel behoefte aan samenwerking in de vorm van een cultureel platform maar niet aan een cultuurakkoord op papier, bij elkaar opgeteld hebben de twee thema's een hoge prioriteit (17 stickers);
- Er wordt genoemd dat een cultureel platform eigenlijk een soort denktank moet zijn, bestaande uit sleutelfiguren van verschillende disciplines, allen met een eigen netwerk en een onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente;
- Het platform zou bottom-up georganiseerd en breed georiënteerd moeten zijn, en het liefst niet statisch maar dynamisch zodat mensen aan kunnen sluiten en het vuur warm wordt gehouden.

8. Cultuur en marketing

Hoe kan Son & Breugel eigen historie thematiseren en als merk gebruiken?

Prioriteit: gemiddeld (6 stickers)

Opbrengst:

- Vanuit Breugel loopt een Bruegelpad, dat pad biedt kansen om meer aandacht voor Son en Breugel te generen, bijvoorbeeld met een Bruegelfeest en kleinschalig museum;
- Het pad zou ook met andere gemeenten verbonden kunnen worden;
- Vroeger waren er ook Bruegelspelen, die zouden teruggebracht kunnen worden;
- In 2025 is het 500 jaar geleden dat Pieter Bruegel geboren werd - dat zou een kans kunnen zijn om meer met deze historie te doen maar daar moet je wel echt voor kiezen;
- Vroeger werd er een atelierroute georganiseerd, dat zou weer kunnen gebeuren;
- Market garden is ook een bijzonder stuk historie dat zich vooral leent voor lespakketten en uitjes voor scholen in de regio;
- Het gebied rond de Paulushoeve zou ook opgewaardeerd kunnen worden zodat het aantrekkelijker voor toeristen wordt.

9. Lokale samenwerking, een cultuurakkoord

Hoe de lokale samenwerking verstevigen?

Prioriteit: gemiddeld (11 stickers)

Opbrengst:

- In de plenaire discussie wordt duidelijk dat deelnemers dit thema bij thema 'Cultureel platform' vinden horen - wat de deelnemers betreft is er wel behoefte aan samenwerking in de vorm van een cultureel platform maar niet aan een cultuurakkoord op papier, bij elkaar opgeteld hebben de twee thema's een hoge prioriteit (17 stickers);
- De gemeente heeft in de samenwerking de rol om verbinding te faciliteren;
- Op dit moment bestaat er veel individualiteit in het culturele veld, meer samenwerking kan ervoor zorgen verenigingen elkaar versterken, initiatief kan ook makkelijker van de grond komen met meer samenwerking;
- In de samenwerking moet ruimte zijn voor gevraagd en ongevraagd advies;
- Amateurs en professionals zouden vaker samen moeten komen.

10. Kunst in de openbare ruimte

Hoe de publieke ruimte (nog) aantrekkelijker maken?

Prioriteit: laag (4 stickers)

Opbrengst:

- Kunst in de openbare ruimte heeft een toegevoegde waarde, het werkt als herkenningspunt en geeft een gevoel van thuis;
- Er zijn een aantal ideeën voor stimulansen genoemd: een prijsvraag voor een kunstobject voor kunstenaars van buitenaf of juist projecten om lokale kunstenaars te betrekken, kunstbankjes, het maken van een kunstroute door Son en Breugel, winkelgevels laten versieren door de middenstand, de publieke ruimte op pleinen aantrekkelijker maken, meer kunst in publieke ruimtes, een nieuwe BKR regeling voor kunstenaars;
- Er is een voorbeeld genoemd van kunst in de openbare ruimte dat navolging verdient: de klaprozen langs de Dommel;
- De gemeente zou beter bekend kunnen maken wat er al is;
- Op dit moment lijkt er in ieder geval nog weinig lijn en verhaal in de kunst in de openbare ruimte te ontdekken, dat zou beter kunnen.

Samenvatting en conclusies

Het verbinden van cultuur aan de doelen van het sociaal domein werd door de meerderheid van aanwezigen als urgent gezien en heeft voor deze groep dus een hoge prioriteit (17 stickers). Opvallend was dat aanwezigen geen belemmeringen zagen bij het verbinden van cultuur aan sociale doelen. Er lijkt ruime steun te zijn voor deze beleidskeuze.

Verschillende doelgroepen die relevant zijn voor de verbinding tussen cultuur en het sociaal domein zijn genoemd: jongeren, ouderen, nieuwkomers en mensen met een laag inkomen. Ook de verbinding met vluchtelingen wordt in dit kader gemaakt. Vanaf volgend jaar wordt er een groep asielzoekers in de gemeente opgevangen en het zou volgens aanwezigen mooi zijn als cultuur hier iets in kan betekenen (voorbeeld: eten met vluchtelingen van LEVgroep en Boerderij). Daar moeten mensen natuurlijk wel voor open staan. Er is meerdere malen benoemd dat ‘jong geleerd, oud gedaan’ betekent. Als je op jonge leeftijd al begint met cultuur, blijf je dat later doen. Een brede culturele opvoeding helpt om later deel te blijven nemen.

Ook het beheer van de accommodaties was voor een aanzienlijk deel van de aanwezigen belangrijk (13 stickers). Wat betreft de accommodaties is genoemd dat niet alles afhankelijk van één persoon moet zijn. Meer mensen zouden verantwoordelijk moeten zijn voor kleinere taken.

Twee thema's over samenwerking hadden veel relatie met elkaar volgens de aanwezigen. Bij elkaar opgeteld vormden deze thema's ook een belangrijk thema (17 stickers), waarbij de groep een voorkeur had voor het instellen van een cultureel platform in plaats van het opschrijven van afspraken in een cultuurakkoord. De LEVgroep wil het initiatief nemen om een sociaal-cultureel platform op te zetten. De aanwezigen zagen een rol voor dit platform als adviesraad voor de gemeente dat gevraagd en ongevraagd advies kan geven. Tegelijkertijd moet het platform zorgen voor meer uitwisseling zodat initiatief makkelijker van de grond komt. Er is geen behoefte aan gedeelde doelen en afspraken op papier, zoals in een cultuurakkoord.

Over het algemeen zijn er tijdens de bijeenkomst weinig uitdagingen en risico's benoemd. Bij het doorvragen hierop gaf één van de aanwezigen aan in Son en Breugel liever niet te denken aan wat niet mogelijk is, maar juist aan wat wel mogelijk is. Dit sentiment werd door de overige aanwezigen gedeeld. Een algemeen risico dat door een enkeling wel werd genoemd is dat veel praten zonder concrete acties waarmee je aan de slag gaat niet tot verbetering leidt. Aan het eind van elk overleg (met de gemeente of tussen het culturele veld onderling) moet concreet gemaakt worden wat er wordt afgesproken.